

Rapport

Pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML

Onderzoek onder jeugdspelers, ouders en
trainer-coaches

Pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML

Onderzoek onder jeugdspelers, ouders en trainer-coaches

In opdracht van voetbalvereniging SML

Mulier Instituut

Agnes van Suijlekom

Arnold Bronkhorst

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het Mulier Instituut.

© Mulier Instituut

Utrecht, september 2023

www.mulierinstituut.nl

info@mulierinstituut.nl

Disclaimer

U mag delen uit deze publicatie overnemen op voorwaarde van bronvermelding:

Mulier Instituut, de titel van de publicatie en het jaar van uitgave.

Er gelden gebruiksvoorwaarden voor de foto's in deze publicatie. Neem foto's daarom niet over zonder toestemming van het Mulier Instituut.

Over ons

Het Mulier Instituut doet sportonderzoek voor beleid en samenleving. Voor overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en bedrijven onderzoeken we allerlei thema's op het gebied van sport en sportief bewegen: van de sportdeelname van (groepen) Nederlanders tot de motorische vaardigheden van kinderen, en van diversiteit en inclusie in de sport tot de economische impact van sportevenementen.

Het Mulier Instituut is een onafhankelijke stichting zonder winstoogmerk.

Ons doel is bijdragen aan goed onderbouwd beleid, gericht op de bevordering van sport, sportief bewegen en versterking van de sportsector. Dit doen we op verschillende manieren:

We verzamelen data en monitoren de Nederlandse sportsector en beleidsprogramma's.

We ontwikkelen kennis en onderzoeksmethoden via verkennende en verdiepende studies.

We duiden onderzoeksuitkomsten en vertalen deze naar de beleidspraktijk.

We onderbouwen beleidsbeslissingen met expertise en advies.

We bieden gevraagd en ongevraagd duiding en reflectie in de rol van 'kritische vriend' van de sportsector.

We zetten ons in voor de bevordering van de sportwetenschap.

Inhoudsopgave

Pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML

Samenvatting.....	5
1 Inleiding	7
1.1 Achtergrond	7
1.2 Doelstelling	7
1.3 Vraagstelling	7
2 Onderzoeksmethode	8
2.1 Vragenlijsten	8
2.2 Focusgroepgesprekken	9
2.3 Respondenten vragenlijsten	10
2.4 Deelnemers focusgroepgesprekken	11
3 Resultaten	12
3.1 Trainer-coaches	12
3.2 Team	16
3.3 Vereniging	19
3.4 Adviezen van ouders, trainers en jeugdspelers voor de vereniging	23
Conclusie & aanbevelingen.....	27
Bronnen.....	33
Bijlage 1: Respons vragenlijsten.....	34

Pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML

Aanleiding

Dit rapport richt zich op voetbalclub SML in Arnhem, die een nieuw beleidsplan ontwikkelt, gericht op het creëren van een pedagogisch sportklimaat. SML heeft het Mulier Instituut gevraagd om het pedagogische sportklimaat te evalueren en inzicht te krijgen in de toekomstige wensen en behoeften van jeugdspelers, ouders en trainer-coaches.

Dit onderzoek heeft als doel te begrijpen hoe het huidige pedagogische sportklimaat bij SML wordt ervaren en welke aandachtspunten er zijn voor de verdere ontwikkeling van het pedagogische sportbeleid.

Probleemstelling

In dit onderzoek staan de volgende vragen centraal:

- Hoe ervaren jeugdspelers, ouders en trainer-coaches het pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML?
- Wat zijn aandachtspunten bij de (door)ontwikkeling van het beleid van voetbalvereniging SML gericht op een pedagogisch sportklimaat?

Conclusie en aanbevelingen

Het onderzoek naar de voetbalclub SML heeft vier belangrijke bevindingen opgeleverd:

- Hoewel er tevredenheid is over trainer-coaches en teamdynamiek, zijn er ook verbeterpunten. Bijvoorbeeld het aanpakken van uitsluiting in de spelersgroep en het versterken van de pedagogische kwaliteiten van de trainer-coaches.
- De clubsfeer wordt over het algemeen als positief ervaren, maar prestatiedruk, conflicten en een gevoel van ongelijke behandeling tussen selectie- en niet-selectieteams ondermijnen deze sfeer voor sommige leden.
- Bij een deel van de ouders kan vanuit de club adequater gereageerd worden op klachten. De nieuwe lijn die het huidige bestuur heeft uitgezet stemt hierin hoopvol.
- Er is een uitdrukkelijke behoefte aan betere communicatie vanuit de trainer-coaches over praktische zaken, taken, verantwoordelijkheden en bij wie mensen terecht kunnen met vragen.

Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we de aanleiding, het doel en de onderzoeksvragen van het onderzoek.

1.1 Achtergrond

SML is een voetbalclub in Arnhem met ruim 600 leden, waarvan ongeveer 375 jeugdleden. In 2021 is de club met hulp van de KNVB gestart met het ontwikkelen van een nieuw beleidsplan. Een van de speerpunten van het nieuwe beleid is 'voetballen binnen een pedagogisch sportklimaat'.

Onder een pedagogisch sportklimaat verstaan we 'een klimaat waarin kinderen veilig en met plezier kunnen sporten en zich op de juiste manier kunnen ontwikkelen in de sportcontext'. In een pedagogisch sportklimaat staat kindgericht handelen centraal. Dat wil zeggen dat er rekening wordt gehouden met de behoeften van een kind.

Om zicht te krijgen op het huidige pedagogische sportklimaat en de wensen en behoeften voor de toekomst, heeft het bestuur van SML het Mulier Instituut gevraagd een onderzoek uit te voeren onder jeugdspelers, ouders en trainer-coaches.

1.2 Doelstelling

Het doel is zicht te krijgen op hoe het huidige pedagogische sportklimaat bij voetbalvereniging SML wordt ervaren. Deze inzichten kan SML gebruiken bij zijn ambitie een pedagogischer sportklimaat te creëren.

1.3 Vraagstelling

In dit onderzoek staan de volgende vragen centraal:

- Hoe ervaren jeugdsporters, ouders en trainer-coaches het pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML?
- Wat zijn aandachtspunten bij de (door)ontwikkeling van het beleid van voetbalvereniging SML gericht op een pedagogisch sportklimaat?

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven we de onderzoeksmethode. In hoofdstuk 3 presenteren we de resultaten. We sluiten af met een conclusie en enkele aanbevelingen.

Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek hebben we vragenlijsten verstuurd en focusgroepgesprekken gevoerd. In dit hoofdstuk leggen we onder andere uit hoe de vragenlijsten zijn samengesteld en wat we in de focusgroepgesprekken hebben besproken. Vervolgens geven we een overzicht van de respondenten.

2.1 Vragenlijsten

We hebben online vragenlijsten uitgezet onder jeugdleden in de teams O13-O19 en ouders van alle jeugdleden. In beide vragenlijsten hebben we de doelgroepen bevraagd over hun ervaringen met aspecten van het pedagogisch sportklimaat.

Methode

Het Mulier Instituut heeft de vragenlijsten ontwikkeld en afgestemd met SML. Bij het ontwikkelen van de vragenlijsten hebben we gebruik gemaakt van eerder onderzoek naar het thema pedagogisch sportklimaat (Huiberts et al., 2022; Van Suijlekom et al., 2022).

Volgens lector Sportpedagogiek Schipper-Van Veldhoven (2021) is een pedagogisch sportklimaat 'een omgeving waar het kind centraal staat en de focus ligt op ontwikkeling in en door sport, gericht op plezier en vanuit een zorgzame en sociaal veilige basis'. In het verlengde van deze definitie heeft zij voor de praktijk een handelingskader ontwikkeld in de vorm van het pedagogisch sportkompas.

Het pedagogisch sportkompas

Het pedagogisch sportkompas bestaat uit vier kwadranten: ontwikkelingsgericht, motivationeel, zorgzaam en sociaal veilig. Om de sportcontext op een kindgerichte manier in te vullen, moet voor alle kwadranten aandacht zijn. Een optimale invulling van de kwadranten leidt tot een gevoel van welbevinden en plezier bij het kind in het sporten.

Afbeelding: het pedagogisch sportkompas (Schipper-Van Veldhoven, 2021)

Bron: www.pedagogischsportklimaat.nl/jeugdsportkompas

De kwadranten van het kompas hebben we verwerkt in vragen over de coach, de trainer, het team en de vereniging. Een groot deel van de vragenlijsten bestond uit stellingen, waarbij we de respondent vroegen in hoeverre die het eens was met de stellingen. Ouders en jeugdspelers konden hun antwoorden toelichten.

SML heeft de vragenlijsten verspreid onder ouders en jeugdleden via verschillende digitale kanalen (nieuwsbrieven, Whatsappgroepen, website en e-mail). De vragenlijsten stonden open van 21 april 2023 tot en met 10 mei 2023.

2.2 Focusgroepgesprekken

Naast de vragenlijsten hebben we drie focusgroepgesprekken gevoerd met jeugdspelers en één focusgroepgesprek met trainer-coaches. De gesprekken voerden we op 11 en 12 mei 2023.

Methode

Voor de focusgroepgesprekken hebben we gebruik gemaakt van een gespreksleidraad met een aantal vooraf bepaalde thema's. Deze thema's sloten aan bij de onderwerpen uit de vragenlijsten, zodat de focusgroepgesprekken een verdiepend karakter hadden.

In de gesprekken met jeugdspelers hebben we gevraagd wat zij een leuke training vinden en wat een trainer een goede trainer maakt. Vervolgens vroegen we door op hun eigen ervaringen met trainers en trainingen/wedstrijden. Daarnaast hebben we

stellingen aan de spelers voorgelegd, waarop zij konden aangeven of zij het daarmee eens of oneens waren en waarom (bijv. 'Op onze vereniging is iedereen welkom').

Het doel van het focusgroepgesprek met trainer-coaches was om zicht te krijgen op hun visie op en ervaringen met het pedagogisch sportklimaat op de vereniging. In dit gesprek hebben we gevraagd naar hun ervaringen met training geven/coachen. We vroegen bijvoorbeeld naar wat zij leuk vinden, waar zij tegenaan lopen en in hoeverre zij ondersteuning wensen vanuit de vereniging.

Alle vier de focusgroepgesprekken vonden plaats op de vereniging en duurden ongeveer een uur. Alleen de betrokken onderzoeker(s) en de spelers/trainer-coaches waren in de ruimte aanwezig. Voorafgaand aan de gesprekken hebben de ouders van kinderen onder de 16 jaar schriftelijk toestemming gegeven om hun kind deel te laten nemen. Spelers tussen de 12 en 16 jaar en de trainer-coaches hebben tijdens het gesprek hun toestemming voor deelname gegeven.

Data-analyse

We hebben alle groepsgesprekken opgenomen met audioapparatuur en vervolgens woordelijk uitgewerkt. De transcripten hebben we inhoudelijk gecodeerd, maar wel met oog voor de manier waarop de sporters spraken (emoties) en eventuele tegenstrijdigheden of samenhang in wat ze vertelden.

2.3 Respondenten vragenlijsten

Respons en achtergrondkenmerken vragenlijst jeugdspelers

SML verstuurde de vragenlijst naar 343 jeugdspelers in de teams O13-O19. In totaal vulden 71 jeugdspelers de vragenlijst volledig in (21% respons). Met een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent en een foutenmarge van 10 procent is deze steekproef representatief voor de populatie.

In bijlage 1 staat een overzicht van de respons per leeftijdscategorie. Verder zien we dat van de respondenten 96 procent man/jongen en 4 procent vrouw/meisje is, wat overeenkomt met de verdeling in de populatie.

Een op de drie respondenten speelt in een selectieteam (34%), twee op de drie in een niet-selectieteam (66%). In de populatie speelt een op de vier in een selectieteam (27%) en drie op de vier in een niet-selectieteam (73%). Daarmee zijn de selectieteams in vergelijking met de niet-selectieteams in de steekproef iets oververtegenwoordigd. We hebben daarom steeds extra analyses gedaan naar deze twee groepen, zodat we inzicht kregen in de verschillen ertussen.

Respons en achtergrondkenmerken vragenlijst ouders

SML heeft de vragenlijst naar 420 ouders van jeugdleden verstuurd. In totaal vulden 142 ouders de vragenlijst in (33% respons). Met een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent en een foutmarge van 7 procent is deze steekproef representatief voor de populatie.

Tien ouders hebben de vragen over achtergrondkenmerken niet beantwoord. 102 ouders vulden de vragenlijst voor één kind in en 40 ouders vulden de vragenlijst voor twee of drie kinderen in. In totaal is de vragenlijst voor 174 kinderen ingevuld (34% van het totale aantal jeugdspelers).

De meerderheid van de ouders komt regelmatig kijken bij de wedstrijden van hun kind (90%, n=132) en ondersteunt het team door bijvoorbeeld kleding te wassen of naar wedstrijden te rijden (82%). Iets meer dan de helft van de ouders doet vrijwillige taken bij de vereniging, zoals bardienst of schoonmaak (54%). Een kwart is trainer of coach van het team van hun kind (27%). Een op de zeven ouders zit in een commissie, een werkgroep of het bestuur van SML (13%).

In bijlage 1 staat een overzicht van de respons per leeftijdscategorie. 95 procent van de ouders vulde de vragenlijst in voor hun zoon die lid is van SML en 5 procent voor hun dochter.

Van de kinderen voor wie de vragenlijst is ingevuld, speelt 37 procent in een selectieteam en 54 procent in een niet-selectieteam. Voor 9 procent van de kinderen weet de ouder niet of het kind in een selectieteam speelt. Net als bij de jeugdspelers is bij de ouders het aandeel dat een kind heeft in een selectieteam iets oververtegenwoordigd.

2.4 Deelnemers focusgroepgesprekken

In totaal hebben veertien jeugdspelers deelgenomen aan de gesprekken (twaalf jongens, twee meisjes). Eén groep bestond uit jeugdspelers tussen de 8 en 12 jaar oud, één groep uit selectiespelers tussen de 12 en 18 jaar oud en één groep uit niet-selectiespelers tussen de 12 en 18 jaar oud.

Aan het groepsgesprek met trainer-coaches hebben drie trainers, twee trainer-coaches en één coach deelgenomen (vier mannen, twee vrouwen).

Binnen de groepen waren spelers en trainers uit verschillende jaarlagen vertegenwoordigd. Alle deelnemers zijn geworven door SML.

Resultaten

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten in drie thema's: trainer-coaches, team en vereniging. Voor elk thema presenteren we eerst de resultaten uit de vragenlijst en vervolgens de bevindingen uit de focusgroepen. We sluiten het hoofdstuk af met adviezen voor SML die de jeugdspelers, ouders en trainers hebben gegeven.¹

Bijzonderheid

In dit hoofdstuk gebruiken we figuren om de resultaten van de vragenlijsten te presenteren. De percentages die in de figuren in paragraaf 3.1 en 3.2 bij 'ouders' staan, hebben betrekking op de kinderen (jeugdspelers) waarvoor zij de vragenlijsten hebben ingevuld. Sommige ouders vulden de vragenlijst in voor meerdere kinderen, waardoor deze steekproef niet uit 142 (aantal ouders), maar uit 174 (aantal kinderen) bestaat.

3.1 Trainer-coaches

In figuur 3.1 en figuur 3.2 geven we de resultaten weer over de trainers. Deze resultaten gaan over de trainers die enkel training geven én de trainers die daarnaast ook coachen. Over de coaches (die geen training geven) hebben we aparte vragen gesteld.

Een aantal jeugdteams heeft coaches die geen training geven. (Ouders van) de spelers uit deze teams hebben we gevraagd de stellingen ook over hun coach in te vullen. Als we de resultaten over de coaches naast de resultaten over de trainers leggen, zien we veel overeenkomsten. Figuren 3.1 en 3.2 over trainers weerspiegelen grotendeels de tevredenheid van jeugdspelers en ouders over coaches. Waar duidelijke verschillen tussen trainers en coaches zijn, beschrijven we die in de tekst.

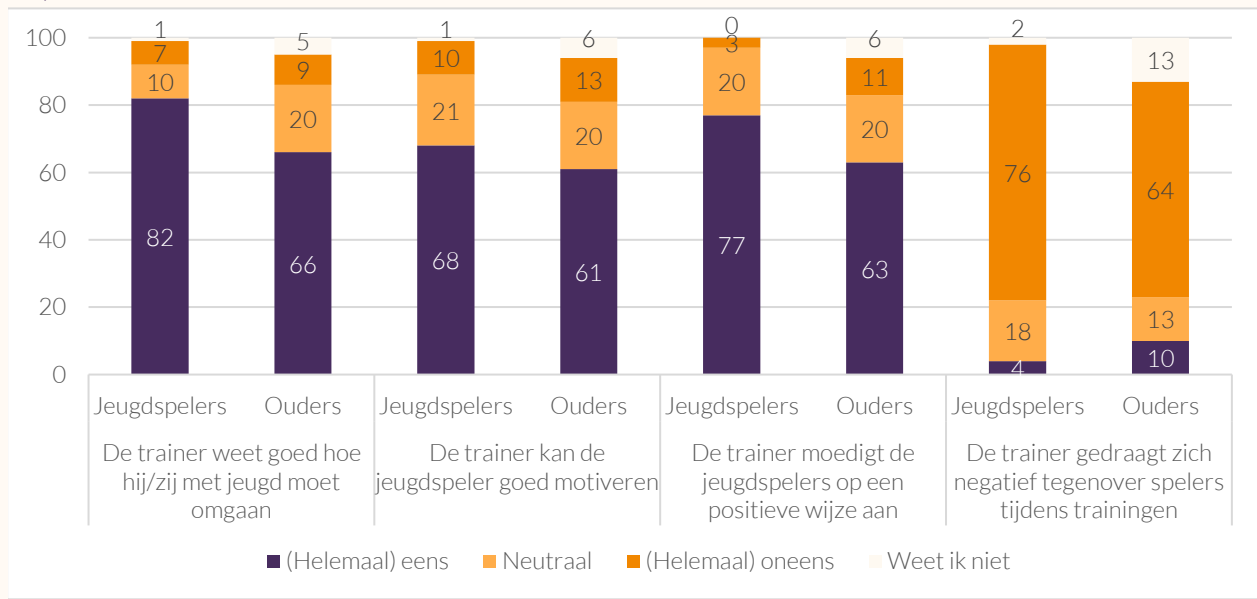
De meeste respondenten vinden dat de trainer weet hoe hij of zij met kinderen moet omgaan, hen goed motiveert, positief aanmoedigt en zich niet negatief gedraagt tegenover spelers (zie figuur 3.1). Over het algemeen zijn jeugdspelers positiever dan ouders over het pedagogisch handelen van de trainer. Volgens jeugdspelers en ouders moedigen coaches meer op een positieve wijze aan vergeleken met trainers.

¹ Als we het hebben over jeugdspelers, trainers en ouders, bedoelen we degenen die hebben deelgenomen aan het onderzoek.

Figuur 3.1

Stellingen over het pedagogisch handelen van de trainer, volgens jeugdspelers (n= 71) en ouders (n=174 kinderen)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

We zien enkele verschillen tussen trainers van selectieteams en trainers van niet-selectieteams (niet in figuur). Bij alle stellingen in figuur 3.1 zijn de ouders van niet-selectieteams vaker tevreden over het pedagogisch handelen van de trainer dan de ouders van selectieteams.

Bij jeugdspelers zien we dit verschil alleen bij de stellingen over motiveren en positief aanmoedigen: 74 procent van de niet-selectiespelers vindt dat de trainer hen goed kan motiveren, tegenover 54 procent van de selectiespelers. 85 procent van de niet-selectiespelers vindt dat hun trainer positief aanmoedigt, tegenover 63 procent van de selectiespelers.

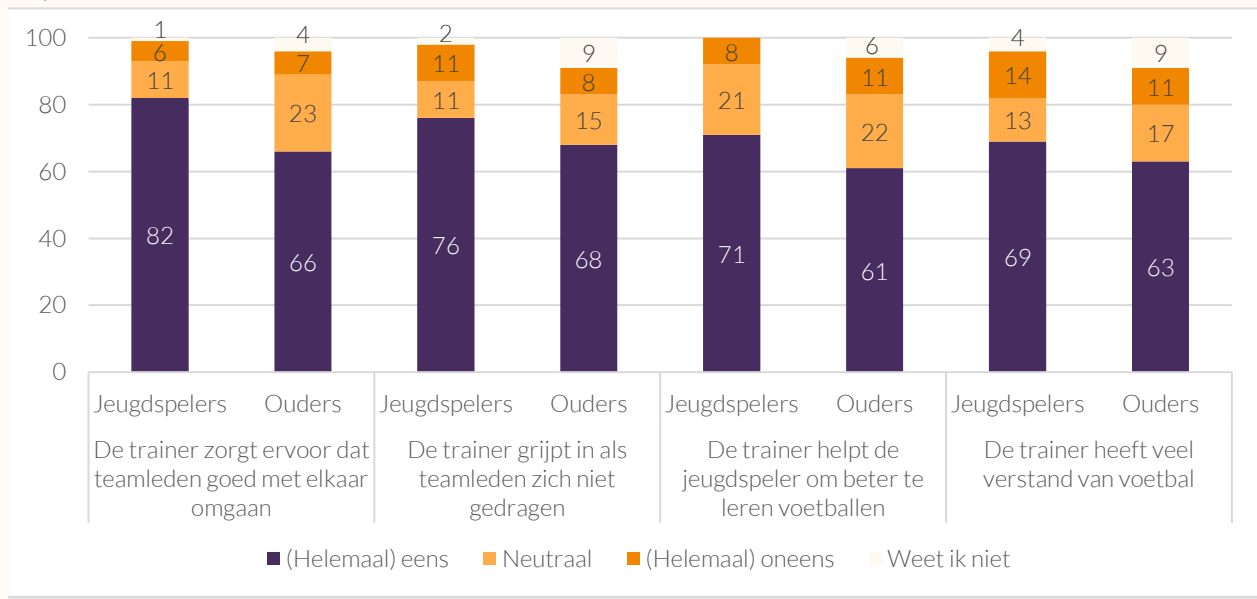
Verder zien we in de resultaten van jeugdspelers enkele verschillen tussen jongere en oudere jaarlagen. Uit de oudere jaarlagen (O16, O17 & O19) vinden meer spelers dat zij positief worden aangemoedigd dan van de spelers uit jongere jaarlagen (O13, O14 & O15, resp. 84% en 72%). Geen enkele speler uit oudere jaarlagen vindt dat de trainer negatief gedrag vertoont naar spelers, terwijl 8 procent van de spelers uit jongere jaarlagen dit ervaart (niet in figuur). Bij ouders zien we deze verschillen niet.

Volgens jeugdspelers en ouders tonen coaches minder negatief gedrag naar de spelers, vergeleken met trainers.

Figuur 3.2

Stellingen over het pedagogisch-didactisch handelen en de voetbalkennis van de trainer, volgens jeugdspelers (n= 71) en ouders (n=174 kinderen)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

De meeste respondenten vinden dat de trainer ervoor zorgt dat teamleden goed met elkaar omgaan en ingrijpt als jeugdleden zich niet gedragen (zie figuur 3.2). Daartegenover staat dat ruim een op de tien jeugdspelers aangeven dat hun trainer niet ingrijpt als teamleden zich niet gedragen (11%).

We zien opnieuw verschillen tussen trainers van selectie- en niet-selectiespelers. Zo geeft 13 procent van de selectiespelers aan dat de trainer er niet voor zorgt dat teamleden goed met elkaar omgaan, terwijl geen van de niet-selectiespelers dit benoemt.

Tussen de leeftijdscategorieën zijn er behoorlijke verschillen in de mate waarin ze ervaren dat de trainer ingrijpt als teamleden zich niet gedragen. Bij O14 geeft bijvoorbeeld 54 procent aan dat de trainers ingrijpen, terwijl bij O12 bijna alle ouders (92%) aangeven dat de trainers ingrijpen.

Verder hebben volgens de respondenten de meeste jeugdspelers een trainer die spelers beter leert voetballen en veel verstand heeft van voetbal (zie figuur 3.2). Kinderen die in een niet-selectieteam spelen en graag naar een selectieteam willen, ervaren relatief minder vaak dat hun trainer hen beter leert voetballen en verstand van voetbal heeft. Ouders van selectiespelers vinden minder vaak dat de trainer de spelers beter leert voetballen (55%) en dat de trainer verstand heeft van voetbal (61%) dan ouders van niet-selectiespelers (resp. 66% en 65%).

De jeugdspelers en ouders die verschillende trainers en coaches hebben, zijn minder positief over de voetbalkennis van de coach vergeleken met hun trainer. Ook zeggen ze vaker dat de trainer hen beter leert voetballen dan dat de coach dat doet.

Ouders waarderen positieve benadering van trainers

Ouders konden in de vragenlijst toelichtingen achterlaten. Daarin komt naar voren dat ze het belangrijk vinden dat trainers en coaches op een pedagogisch verantwoorde manier met jeugdspelers omgaan (o.a. positief benaderen), voor een goede sfeer en structuur zorgen, duidelijk communiceren en over enige voetbalkennis beschikken.

In de toelichtingen wisselen positieve en minder positieve reacties elkaar af. Onderstaand citaat is van een ouder die tevreden is over een trainer-coach. Deze coach noemen meerdere ouders als goed voorbeeld:

'Mijn complimenten aan [naam trainer-coach]. De sfeer in het team en tussen ouders is enorm goed. Hij communiceert helder en duidelijk. Heeft voor een goede structuur gezorgd. Het meest bijzondere vind ik ook te zien hoe hij met de kinderen omgaat. Geboren trainer en coach. Mijn zoon is een groot fan.'

Deze, en enkele andere ouders, vinden het ook prettig als de trainer goed communiceert: met ouders, maar ook met spelers. Een goede communicatie betekent ook dat een trainer positief communiceert en focust op positieve aspecten. Niet alle ouders hebben positieve ervaringen met de communicatie van trainers:

'Mijn kind heeft nu voor de derde keer een trainer die erg gericht is op wat niet goed gaat. Hierdoor zijn meerdere spelers in het team onzeker geworden. Je ziet dit vooral doordat de meerderheid van de spelers niet opbouwt, maar de bal snel wegspeelt. Mijn kind heeft zelfs gezegd dat hij stopt met voetbal [...].'

Ouders zijn niet enthousiast over trainers die niet of zelden positief zijn tegenover de kinderen.

Een 'goede trainer' volgens jeugdspelers

Uit de focusgroepgesprekken met jeugdspelers bleek dat zij over het algemeen tevreden zijn over hun trainer/coach. Wel gaven enkele oudere jeugdspelers aan dat zij in het verleden één of meerdere negatieve ervaringen hebben gehad. Volgens de jeugdspelers die we spraken tijdens de groepsgesprekken moet een goede trainer:

- aardig/vriendelijk zijn;
- spelers positief benaderen (focussen op wat goed gaat/feedback op een positieve manier brengen);
- spelers aanspreken bij ongewenst gedrag of als zij niet opletten of luisteren;
- duidelijk uitleggen;
- leuke trainingen geven die passen bij de ambitie en het niveau van het team;

- voetbalkennis hebben;
- autoriteit hebben (de groep onder controle hebben).

Verder noemen de meeste jeugdspelers dat zij het fijn vinden als de trainer serieus is, al vinden zij het ook belangrijk dat er tussendoor grapjes worden gemaakt. Onderstaand fragment uit een focusgroepgesprek illustreert dat het verschilt per speler hoe serieus de trainer of training moet zijn:

Jeugdspeler 1: *'Nou bij ons is het een beetje afwisselend, want wij hebben twee trainers. Op de maandag is het eigenlijk meer voor de lol en doen we het een beetje zelf. En op de woensdag hebben we echt een trainer van SML en die heeft ook wel veel verstand van voetbal, dus hij zet ook wel een oefening uit waar wij ook wel echt iets aan hebben om beter te voetballen. En op maandag is dat eigenlijk niet, want die trainer weet eigenlijk totaal niet waar die mee bezig is.'*

Interviewer: *'Oké en wat vinden jullie prettiger: de maandag of de woensdag?'*

Jeugdspeler 1: *'De woensdag, want dan wordt het wel iets leuker, iets serieuzer. Maar de maandag is ook leuk hoor. [...]'*

Jeugdspeler 2: *'Nee wij zijn een vriendenteam, dus de trainingen zijn ook niet zo serieus als dat het eigenlijk zou moeten.'*

Interviewer: *'En zouden jullie het serieuzer willen?'*

Jeugdspeler 2: *'Nee, op deze leeftijd niet meer.'*

Verder geven jongere jeugdspelers aan dat zij het leuk vinden als de trainers toernooien regelen en als iedereen evenveel mag spelen. Bij sommige niet-selectieteams is er niet altijd een trainer. Zij geven daarom aan dat ze het belangrijk vinden dat er een überhaupt een trainer is.

Op de vraag of de huidige trainer nog ergens beter in kan worden, antwoordt een van de spelers het volgende:

'Na een tegendoelpunt wordt hij gelijk heel boos op de spelers. Dan zegt hij dat wij het beter moeten doen, maar dan wel schreeuwen. Vijf minuten later is het weer normaal, of meteen na de aftrap.'

Andere verbeterpunten voor de huidige trainers volgens spelers zijn meer ingrijpen bij ongewenst gedrag en positiever zijn. Bij positief zijn gaat het niet alleen om wat de trainer zegt, maar ook hoe.

3.2 Team

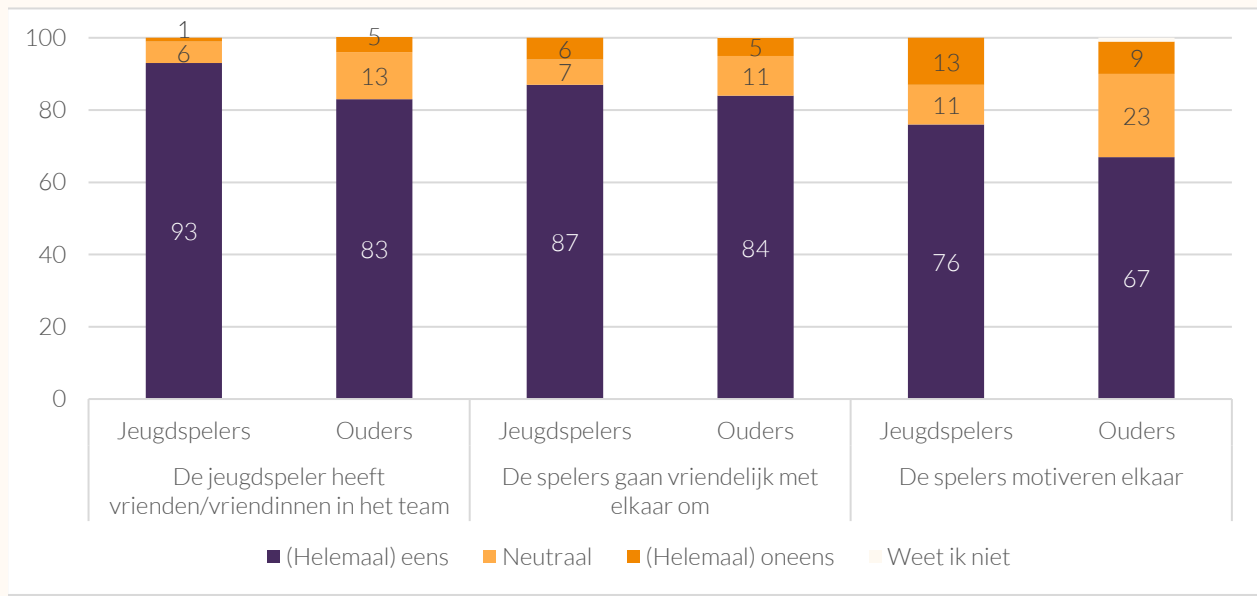
In deze paragraaf gaan we in op de antwoorden die jeugdspelers en ouders gaven over het team waarin de jeugdspeler speelt. Zowel spelers als ouders zijn

overwegend positief over de omgang tussen teamleden. Zo geeft een ruime meerderheid van de spelers aan dat zij vrienden/vriendinnen hebben in het team, dat spelers vriendelijk met elkaar omgaan en dat spelers elkaar motiveren (zie figuur 3.3).

Figuur 3.3

Stellingen over het team, volgens jeugdspelers (n= 71) en ouders (n=174 kinderen)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

Ouders van niet-selectiespelers vinden vaker dat spelers vriendelijk met elkaar omgaan (91%) dan ouders van selectiespelers (78%). Verder helpt de meerderheid van de teamgenoten elkaar, volgens jeugdspelers en ouders (resp. 82% en 78%, niet in figuur).

Een op de drie jeugdspelers geeft aan dat spelers elkaar opvrolijken als zij een wedstrijd hebben verloren (zie figuur 3.4). Ouders ervaren vaker dan jeugdspelers dat spelers elkaar opvrolijken. Jeugdspelers uit selectieteams geven iets minder vaak aan elkaar op te vrolijken als er verloren is dan niet-selectiespelers (resp. 33% en 39%; niet in figuur).

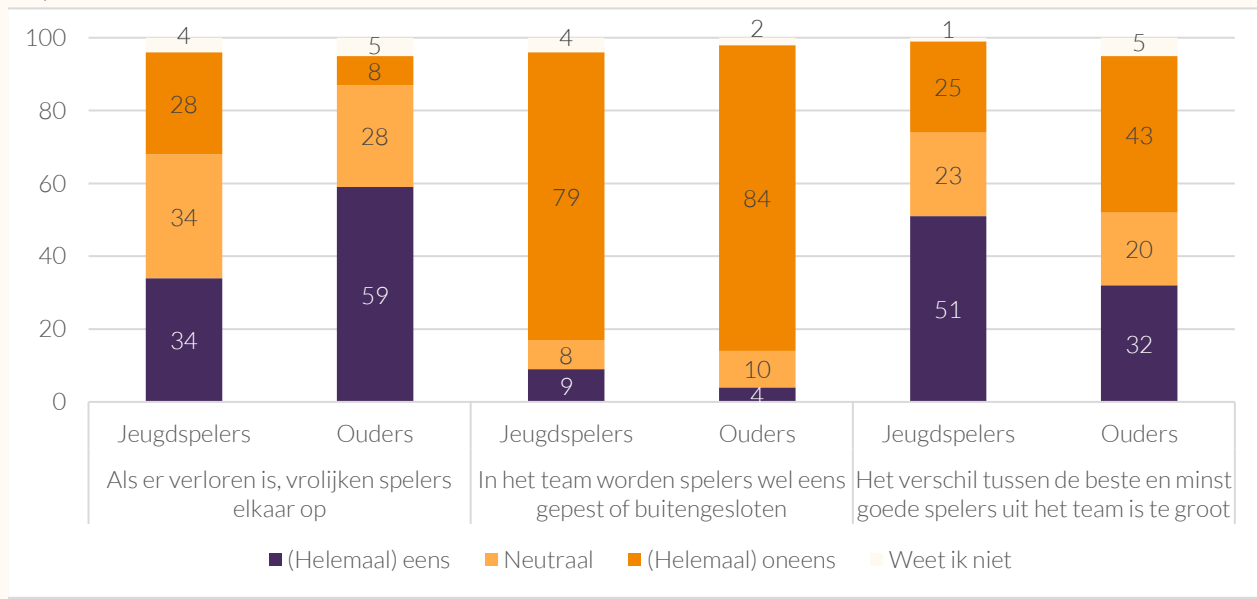
Volgens meerdere respondenten heeft de coach een belangrijke rol bij het creëren van een positieve sfeer in het team. Zo liet een van de ouders weten:

'Veel gemopper op elkaar, op zichzelf en onderling (wel veel passie voor het spel!). De coach pakt dit gelukkig wel aan. Als het minder gaat of je blundert wil je toch op je schouder getikt worden door teamgenoot met een: "Kop op" en een "We gaan door!".'

Figuur 3.4

Stellingen over het team, volgens jeugdspelers (n= 71) en ouders (n=174 kinderen)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

De meeste jeugdspelers worden volgens spelers en ouders niet gepest of buitengesloten (resp. 79% en 84%, zie figuur 3.4). Toch geeft bijna een op de tien jeugdspelers aan dat dit wel het geval is (9%). Selectiespelers geven vaker dan niet-selectiespelers aan dat er wel eens gepest of buitengesloten wordt in het team (resp. 83% en 71%).

Vergelijkbare verschillen zijn te zien bij de ervaringen over elkaar helpen, elkaar motiveren en elkaar opvrolijken na de wedstrijd. In de open antwoorden die ouders en jeugdspelers konden geven hebben de wat negatievere reacties de overhand. Zo geeft een van de jeugdspelers in de vragenlijst aan:

'Spelers in het selectieteam helpen elkaar niet en moedigen elkaar nauwelijks aan. Eerder het tegenovergestelde. Spelers maken elkaar zwart, zeker als er in het veld iets verkeerd wordt gedaan.'

Bij de stellingen en de open antwoorden over het team lopen de meningen tussen (ouders van) selectiespelers en niet-selectiespelers iets uit elkaar. Zo geeft een grote groep ouders aan dat in de selectieteams te veel gefocust wordt op prestatie en dat dit ten koste gaat van de sfeer en de ontwikkeling van de voetballers. Enkele andere ouders geven aan dat het juist belangrijk is dat selectieteams gericht zijn op maximaal presteren.

Teamindeling

De helft van de jeugdspelers vindt het verschil tussen de beste en minst goede spelers uit het team te groot (zie figuur 3.4). Wel vindt de meerderheid van de jeugdspelers dat spelers elkaar beter maken (61%, niet in figuur).

Uit de toelichtingen van respondenten in de vragenlijst blijkt dat zowel jeugdspelers als ouders hun bedenkingen hebben bij de teamindelingen. Zo geeft een aantal jeugdspelers aan dat zij het niet prettig vinden dat de teams ieder jaar opnieuw worden samengesteld:

'Ik vind het jammer dat SML de teams ieder jaar weer door elkaar husselt. Ieder jaar moet je weer opnieuw een team worden en je groeit zo ook niet met elkaar.'

Een andere jeugdspeler benadrukt dat hij een fijn team met vrienden belangrijk vindt en dat het gewissel binnen de teams het voetballen bij SML minder leuk maakt. Ouders en spelers vinden het belangrijk dat er bij teamindeling wordt gekeken naar welke spelers op sociaal gebied goed samengaan en naar niveauverschillen (deze mogen niet te groot zijn).

3.3 Vereniging

In deze paragraaf belichten we ervaringen van jeugdspelers en ouders met de sfeer op de vereniging, negatief gedrag van ouders en het oppakken van klachten door de club.

Sfeer op de club

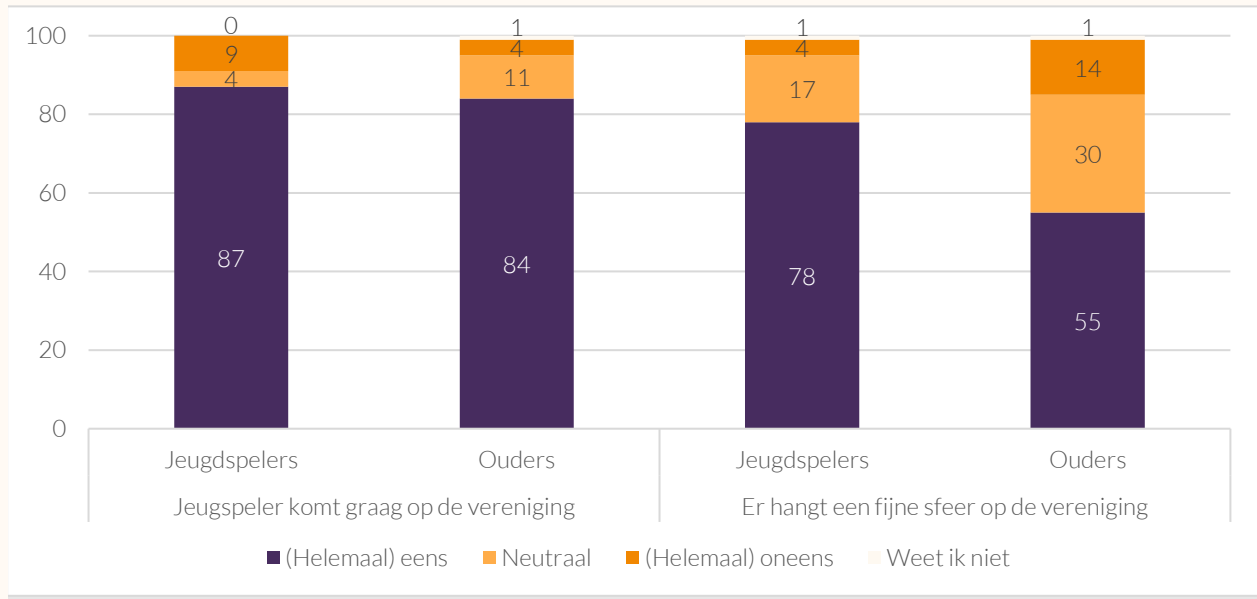
De ruime meerderheid van de jeugdspelers komt graag naar de vereniging (87%) en ervaart een fijne sfeer op de vereniging (78%, zie figuur 3.5). Ook de meerderheid van de ouders ervaart een fijne sfeer, maar dit percentage ligt lager dan bij jeugdspelers (55%).

In de toelichtingen in de vragenlijst staat meerdere keren dat SML een fijne club is met een leuke sfeer. Maar er zijn ook meerdere respondenten, met name ouders, die aangeven dat de ervaring van prestatiedruk en niet serieus genomen conflictsituaties de sfeer belemmeren. Aan het einde van dit hoofdstuk komen we terug op conflictsituaties en omgang met klachten.

Figuur 3.5

Stellingen over de sfeer op de vereniging, volgens jeugdspelers (n=71) en ouders (n= 132)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

Trainer-coaches vertellen in het focusgroepgesprek dat zij de sfeer op de vereniging over het algemeen goed vinden, maar dat zij een verenigingsgevoel wel wat missen. Meer ouders langs de lijn bij wedstrijden en meer vrijwilligers zodat de kantine vaker open kan, kunnen hierbij volgens hen helpen.

Verder vinden jeugdspelers uit de focusgroepgesprekken dat iedereen welkom is op de vereniging, maar dat het bij andere voetbalverenigingen in de buurt voor meiden beter geregeld is.

Zijlijngedrag van ouders

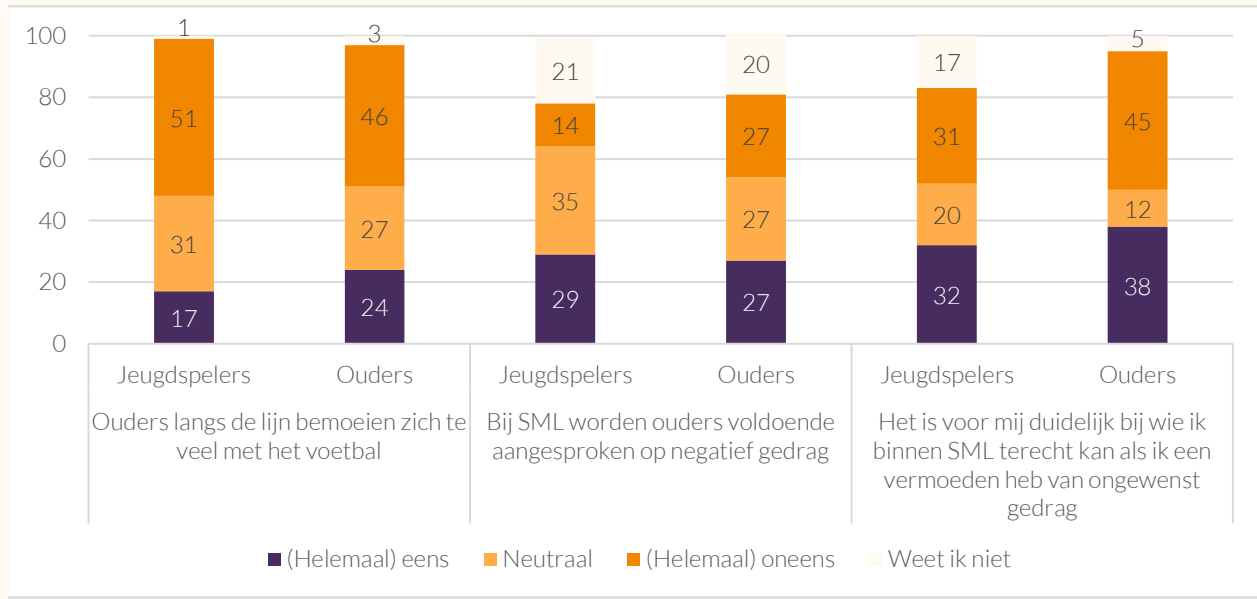
De helft van de jeugdspelers vindt dat ouders zich tijdens wedstrijden en trainingen niet te veel bemoeien met het voetbal (51%; zie figuur 3.6). Een op de zes vindt dat dat wel het geval is (17%). Vooral oudere jeugdspelers (O16, O17 en O19) vinden dat ouders zich te veel bemoeien met het voetbal en dat ouders niet voldoende worden aangesproken op negatief gedrag.

Bij de stellingen over het gedrag van ouders zien we geen verschillen tussen spelers uit selectieteam en spelers uit niet-selectieteam.

Figuur 3.6

Stellingen over de vereniging, volgens jeugdspelers (n=71) en ouders (n= 132)

(in procenten)

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

In de vragenlijst is weinig toelichting gegeven op het zijlijngedrag van ouders. In de focusgroepen hebben we dit thema daarom verder verdiept. Over het algemeen vinden de jeugdspelers het leuk als er publiek is, maar dat de toeschouwers niet de rol van de coach moeten overnemen en zich niet negatief moeten uitlaten. In een focusgroepgesprek vertelt een niet-selectiespeler over het eerste:

‘Soms doen ouders wat de trainer eigenlijk moet doen. Dan zeggen ze van: “Je moet die daar neerzetten” en “Geef mijn zoon eens de bal”. Dan doen ze het werk van de trainer en dat vind ik irritant. Maar dat gebeurt niet vaak.’

Dit gaat over commentaar op de trainer tijdens de wedstrijd, maar jeugdspelers gaven in de focusgroepen ook aan dat ze vinden dat hun ouder zich niet te veel moet bemoeien met de keuzes van de trainer-coach voor en na de wedstrijd. Zo zei een van de selectiespelers over het maken van de opstelling:

‘Onze trainer weet echt wel wat hij doet en als hij dan constant commentaar krijgt van ouders die er eigenlijk geen [...] van snappen dan kan het wel frustrerend zijn, denk ik’

Bijna de helft van de ouders is het oneens met de stelling dat ouders bij SML zich te veel bemoeien met het voetbal (46%). Ouders van selectiespelers zijn het vaker met deze stelling eens dan ouders van niet-selectiespelers (resp. 36% en 15%). Er is

verdeeldheid over de mate waarin ouders worden aangesproken op negatief gedrag. Er zijn namelijk evenveel ouders die vinden dat ouders voldoende worden aangesproken als ouders die vinden dat ouders onvoldoende worden aangesproken (beide 27%).

Het melden en behandelen van klachten

Van de jeugdspelers geeft ongeveer een derde (32%) aan dat het voor hen duidelijk is bij wie zij terecht kunnen bij een vermoeden van ongewenst gedrag. Bij ouders is dat iets hoger, namelijk 38 procent. Dat betekent dat het ook voor een groot deel niet duidelijk is waar zij terecht kunnen. Vooral voor jeugdspelers uit oudere jaarlagen (O16, O17 en O19) is dit niet duidelijk (44%, niet in figuur).

In de toelichtingen van de vragenlijst hebben jeugdspelers hierover enkele opmerkingen achtergelaten. Zo geeft een respondent aan dat hij 'wel iemand vindt'. Naast dat het voor een deel van de respondenten niet duidelijk is waar je met een vermoeden van ongewenst gedrag terecht kan, geeft een jeugdspeler hierover aan dat hij/zij geen reactie had gekregen op een mail:

'Ik heb destijds een mail gestuurd voor iets, maar ja, niemand reageert en ik weet nooit wie ik kan aanspreken.'

Een derde van de ouders heeft ooit een klacht ingediend bij SML over iets waar zij bezorgd om waren (35%). Van de ouders die een klacht indienden, gaf een meerderheid aan dat zij destijds hier niet goed bij geholpen zijn (63%). In meerdere open antwoorden geeft deze groep ouders aan dat de club hun klacht niet of niet adequaat oppakte en dat zij daardoor het gevoel hadden niet serieus genomen te zijn.

'Vorig jaar in september was er wat "gedoe" met [een trainer]. De kinderen vonden zijn taal intimiderend en wilden niet meer naar de trainingen (nb: dat is 180 graden bijgedraaid en uiteindelijk liepen ze met hem weg). Desalniettemin was het ons totaal onduidelijk wat er gedaan werd met onze meldingen en welk proces er gevolgd werd. We bleven in het duister en onze zorg leek eerder door andere zaken zich op te lossen dan door onze melding.'

Het beeld dat de club in de ogen van ouders klachten niet altijd naar behoren heeft opgepakt, komt in diverse open antwoorden naar voren. Bij die groep komt in de reacties duidelijk frustratie en teleurstelling naar boven.

Toch is er hoop dat met de uitkomsten van dit onderzoek stappen worden gemaakt en kijken meerdere respondenten met vertrouwen vooruit. Zo laat een ouder in de vragenlijst achter:

'[...] In potentie is SML een prachtclub, maar er zal nog heel wat moeten gebeuren om echt "tot bloei" te kunnen komen.'

En een andere ouder geeft in dit kader aan:

'Ik heb alle vertrouwen dat het huidige bestuur stappen gaat zetten om het pedagogische klimaat verder te optimaliseren.'

3.4 Adviezen van ouders, trainers en jeugdspelers voor de vereniging

In deze slotparagraaf richten we ons op de adviezen die respondenten hebben gegeven.

Omdat SML ernaar streeft 'een club te zijn waar iedereen als voetballer en als mens moet kunnen groeien', vroegen we ouders in de vragenlijst in hoeverre zij vinden dat SML deze ambitie waarmaakt. Zij konden antwoorden door een cijfer tussen de 1 en 10 te geven. Gemiddeld gaven ouders een 6.

Aan ouders die een cijfer lager dan een 8 gaven, vroegen we wat SML kan doen om beter te scoren. Uit deze en overige antwoorden uit de vragenlijst en de focusgroepgesprekken komen vier adviezen op verenigingsniveau naar voren.

Geef meer aandacht aan niet-selectieteams

Uit de antwoorden van de vragenlijsten komt duidelijk naar voren dat er binnen SML discussie is over de selectieteams. De meerderheid van de ouders (61%) vindt het waardevol om naast recreatievoetbal ook selectievoetbal bij SML aan te bieden, maar velen zetten hun vraagtekens bij het selectiebeleid.

Jeugdspelers en ouders geven in de vragenlijst als focusgroepen aan dat zij graag meer aandacht vanuit de club voor niet-selectieteams zien. Dit geluid komt met name van de niet-selectieteams, maar ook in de focusgroep met selectiespelers gaven spelers aan dat er grote verschillen zijn in de aandacht vanuit de club.

Meerdere jeugdspelers, vooral niet-selectiespelers, geven aan dat SML wat minder zou moeten focussen op 'altijd de beste teams willen neerzetten' en meer op plezier.

In de focusgroepgesprekken vertellen jeugdspelers dat SML regelmatig selectiespelers van buiten SML haalt, om het hoge niveau vast te houden. Zowel selectie- als niet-selectiespelers geven aan dat het hierdoor lastig is voor niet-selectiespelers om in een selectieteam te komen. Een van de niet-selectiespeler vertelt: 'dat veel ouders al tegen de club hebben gezegd dat ze niet altijd spelers van buitenaf moeten halen en dat ze zich meer moeten richten op lagere teams, maar dat daar nooit iets mee wordt gedaan'.

Ook trainer-coaches en ouders geven aan dat het gat tussen het prestatieve en recreatieve niveau te groot is. Een van de ouders ervaart een sociale kloof tussen selectie- en niet-selectiespelers:

'Kinderen uit de selectieteams zijn niet aardig tegen de kinderen uit andere teams bij gezamenlijke activiteiten. Ze spreken hardop uit dat ze liever niet met hen voetballen vanwege hun niveau.'

Volgens jeugdspelers en ouders worden de selectieteams voorgetrokken wat betreft voorzieningen (bijv. douches, kleedkamers, ballen en speelvelden). Niet-selectiespelers voelen zich hierdoor achtergesteld.

Ieder team een bekwame trainer

Jeugdspelers en ouders hebben de wens dat er voor elk team een bekwame trainer is (zie paragraaf 3.1, waar we schreven over wat zij belangrijk vinden bij een trainer). Trainers moeten enige pedagogische bagage hebben en moeten ongewenst gedrag corrigeren, volgens spelers en ouders. Zo geeft een ouder in de vragenlijst aan:

'Trainers en coaches hebben nu onvoldoende pedagogische bagage. Logisch, want ze zijn slechts vrijwilligers. Dit kan de club hen bijbrengen.'

Voetbalkennis is volgens hen in de hogere teams van belang, maar juist ook voor de lagere teams, zodat zij beter leren voetballen. Niet-selectiespelers en ouders van niet-selectiespelers willen graag een 'echte' trainer (geschoolde trainer), 'al is het maar één keer per maand'.

Volgens de ouders moet de vereniging zicht hebben op het functioneren van de trainers en hierin indien nodig ondersteunen. Ouders vinden dat het nu te vaak vanuit goedwillende ouders moet komen. Trainer-coaches geven in het focusgroepgesprek aan dat het lastig is om voor elk team een geschoolde trainer te vinden, maar zij geven wel aan dat trainers gefaciliteerd moeten worden.

Communiceer beter naar trainer-coaches

De trainer-coaches die hebben deelgenomen aan het groepsgesprek, vertelden enthousiast over het plezier dat zij hebben in het training geven en/of coachen. Wel komt een aantal ervaren knelpunten naar voren. Veel daarvan komen neer op een (zeer) beperkte communicatie naar trainer-coaches, en zij zien dit dan ook graag veranderen.

Volgens de trainer-coaches moet SML beter communiceren over:

- bij wie trainer-coaches terecht kunnen met vragen;
- wat de taken en verantwoordelijkheden als trainer-coach zijn;
- praktische zaken (trainingstijden, locaties, digitale informatie);

- ontwikkelingen en wijzigingen (bijv. in tijden of voetbalvelden).

Voor de ene trainer-coach is de beperkte communicatie vanuit SML meer belemmerend dan voor de andere:

R1: 'Op zich vind ik het [training geven] echt fantastisch. En of ik daarin de club mis... Ik doe mijn ding, ik heb genoeg ballen, ik heb mijn eigen pionnen gekocht. Dat regel ik dan zelf wel. Heb ook een EHBO-tasje aangeschaft.'

R2: 'Maar dat is dus de kern van het probleem. Als je dit nodig hebt, moet je daar zijn, als je dat nodig hebt, moet je daar zijn... Dat is er niet.'

Verder hebben trainer-coaches behoefte aan een duidelijke structuur op de vereniging. Op dit moment zijn er volgens enkele trainer-coaches vooral veel eilandjes waarop iedereen het zelf uitzoekt:

'Afgelopen jaren was er een gebrek aan beleid. Daardoor is ieder die hier een vrijwilligerstaak heeft het op zijn eigen manier gaan doen. Vrijwilligers doen het tegenovergestelde van elkaar. Als je een duidelijke structuur en beleid hebt, kun je mensen ook aanspreken en zeggen: "We doen het gewoon zo".'

Verder zouden de trainer-coaches het prettig vinden als er een draaiboek wordt opgesteld met daarin de informatie die trainer-coaches nodig hebben. Wel geeft een aantal trainer-coaches aan dat bepaalde contactpersonen binnen SML sinds enkele maanden beter zichtbaar zijn. Dit ervaren zij als prettig.

Ondersteun trainer-coaches

Naast een betere communicatie hebben trainer-coaches behoefte aan (meer) ondersteuning. Onderstaand fragment uit het focusgroepgesprek illustreert waar trainer-coaches behoefte aan hebben:

R1: 'Ik denk dat het bij heel veel verenigingen niet anders is, maar faciliteer het goed. Faciliteer dat er iemand is die je kunt benaderen om te helpen met de jeugd. Of zorg ervoor dat iedereen goede ballen heeft, dat je allemaal een hesje hebt.'

R2: 'Ik denk dat het andersom moet zijn. De club moet zeggen: "Dit zijn de trainers op woensdag. Er is een trainersbijeenkomst en dan gaan we het er met elkaar eens over hebben." Tuurlijk, als ouder moet je ook weten welke kant je op gaat, maar je moet dit vanuit de club oppakken.'

R3: 'Ze moeten gewoon die basis neerleggen. Toen ik begon met trainen van [team] wilde ik ze meteen positie spel leren. Nou dat was misschien wat snel, want later werd me verteld dat ze daar nog te jong voor zijn. Oké prima, laat ik dat los. Zulke simpele dingen: geef dat mee. Dan kunnen wij een betere training verzorgen.'

Trainer-coaches willen graag (beter) gefaciliteerd worden met materialen (zoals ballen, pionnen en hesjes) en ondersteuning krijgen bij het geven van trainingen. Enerzijds moeten er duidelijke aanspreekpunten zijn, maar de vereniging moet hier zelf ook initiatief in nemen.

Conclusie & aanbevelingen

In dit onderzoek hebben we beschreven hoe jeugdspelers, ouders en trainer-coaches het pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML ervaren. In dit hoofdstuk volgen de belangrijkste conclusies. Tot slot doen we enkele aanbevelingen om een beter pedagogisch sportklimaat op de vereniging te creëren.

Het doel van dit onderzoek is om zicht te krijgen op hoe jeugdporters, ouders en trainer-coaches het pedagogisch sportklimaat bij voetbalvereniging SML ervaren.

Bij het ophalen van deze ervaringen via focusgroepgesprekken en vragenlijsten hebben we gebruik gemaakt van het pedagogisch sportkompas. Dit onderzoek geeft inzicht in hoe de verschillende aspecten uit dit kompas worden ervaren (ontwikkelingsgericht, motivationeel, zorgzaam en sociaal veilig klimaat) en waar nog ruimte voor verbetering is.

Aan de hand daarvan presenteren we in dit hoofdstuk de conclusies en aanbevelingen. Door aspecten van het pedagogisch sportklimaat te monitoren kan worden gekeken of de acties leiden tot een positiever ervaren pedagogisch sportklimaat.

4.1 Conclusies

Overwegend tevredenheid over trainer-coaches en team, maar ruimte voor verbetering

De meeste (ouders van) jeugdspelers zijn tevreden over de trainer-coaches en de sfeer in het team. De jeugdspelers en ouders in dit onderzoek vinden het belangrijk dat een trainer de spelers positief benadert, goed communiceert en structuur biedt. Dat blijkt uit zowel de vragenlijsten als de focusgroepgesprekken.

Positieve feedback geven (waarbij vooral wordt gekeken naar wat goed gaat), successen vieren en vertrouwen geven als iets niet meteen lukt dragen bij aan de intrinsieke motivatie en plezier van het kind in de sport (Schipper-Van Veldhoven, 2021). Maar hier is ook enige ruimte voor verbetering.

Zo geeft bijna een op de tien jeugdspelers aan dat spelers wel eens worden gepest of buitengesloten in het team. Ruim een op de tien jeugdspelers geeft aan dat hun trainer niet ingrijpt als teamleden zich niet gedragen, terwijl ouders en spelers het belangrijk vinden dat een trainer dat wél doet.

In de focusgroepgesprekken vertellen spelers dat zij het vooral belangrijk vinden dat de trainer ingrijpt als spelers andere spelers lastigvallen. Een trainer die ongewenst gedrag van spelers corrigeert, kan pesten en buitensluiten binnen het team voorkomen of beperken.

Uit de vragenlijst komt naar voren dat de pedagogische kwaliteiten van trainer-coaches van selectieteams minder goed worden beoordeeld dan die van trainer-coaches van niet-selectieteams. De ontevredenheid komt vooral vanuit ouders, maar ook jeugdspelers zien verbeterpunten. Dit verschil tussen de ervaring van selectie- en niet-selectieteams is niet uniek en is eerder door onderzoekers aangestipt (Bronkhorst et al., 2021).

Sfeer op de club veelal als positief ervaren, maar ook verschillen

De meeste respondenten geven in de vragenlijst aan dat de jeugdspeler graag bij SML komt. Enkele achtergelaten opmerkingen van ouders illustreren het beeld dat voetbal bij SML voor hun kind veel betekent. De meeste jeugdspelers vinden ook dat er een fijne sfeer hangt op de club.

Hoewel de meerderheid van de ouders het hiermee eens is, ervaart ook een groot deel van de ouders deze fijne sfeer niet of minder. Er is een aantal redenen waarom niet iedereen zich prettig voelt op de vereniging. Volgens enkele ouders belemmeren prestatiedruk en conflictsituaties de sfeer, en een aantal trainer-coaches gaven in het focusgroepgesprek aan het verenigingsgevoel te missen.

Iets anders wat wellicht deze verbinding met de club (het verenigingsgevoel) ondermijnt, is dat sommige spelers uit niet-selectieteams het gevoel hebben dat de club hen niet als even volwaardige leden ziet in vergelijking met de selectieteams op het gebied van materiaal, trainers en faciliteiten. Dit ervaren zowel (ouders van) niet-selectiespelers als selectiespelers en trainer-coaches als negatief. Met name niet-selectiespelers ervaren hierdoor ongelijke kansen (om beter te leren voetballen of in een hoger team te komen) en een minder prettige sfeer op de vereniging.

Daarnaast kunnen discussies op het veld de sfeer belemmeren. Een op de zes jeugdspelers vindt dat ouders zich tijdens wedstrijden en trainingen te veel bemoeien met het voetbal. Zij vinden dat ouders meer moeten worden aangesproken op negatief gedrag, vooral langs de lijn.

Gevoel dat klachten niet adequaat zijn opgepakt, maar ingezette beleid hoopvol

Meerdere ouders gaven in de vragenlijst in de open opmerkingen aan dat zij een klacht hadden ingediend bij de club, maar dat deze in hun ogen niet adequaat is opgepakt en afgehandeld. Uit de vragenlijst blijkt dat nog niet voor iedereen even helder is waar je met klachten terecht kunt. Ook de snelheid van en een gebrek aan transparantie over hoe de klacht werd opgepakt zorgde in de ogen van deze groep voor frustratie.

Dit werd bevestigd in de focusgroepgesprekken, waarin enkele jeugdspelers vertelden dat zij negatieve ervaringen hebben gehad. Een aantal ouders en trainers gaf in de focusgroepen aan wél vertrouwen te hebben door het nieuwe ingezette beleid en merken op dat de uitvoering van dit onderzoek daar een voorbeeld van is. Zij uitten de hoop dat deze positieve trend voortgezet wordt.

Beperkte communicatie met trainer-coaches

Trainer-coaches ervaren dat SML niet goed genoeg met hen communiceert over praktische zaken, ontwikkelingen en wijzigingen, bij wie zij terecht kunnen met vragen en wat hun taken en verantwoordelijkheden zijn. Trainer-coaches hebben behoefte aan zichtbare contactpersonen, een draaiboek met de informatie die trainer-coaches nodig hebben en een duidelijke structuur op de vereniging.

4.2 Aanbevelingen

Geef alle kinderen het gevoel dat zij ertoe doen

Er zijn spelers uit niet-selectieteams die het gevoel hebben dat zij worden achtergesteld in vergelijking met de selectieteams. Zij ervaren dat ze minder goede trainers hebben en genoeg moeten nemen met minder goede faciliteiten en materialen. Van nature ligt in de wedstrijdsport de focus op de betere spelers en teams, maar bij een pedagogisch sportklimaat gaat het erom dat alle spelers het gevoel hebben erbij te horen en ertoe te doen.

Dat betekent niet dat je niet aan selectie en prestatie kunt doen, want een deel van de jeugd kiest juist daarom voor wedstrijdsport. Wel heeft de club (de leden/het bestuur) de taak om een club te creëren waar een gevoel van gezamenlijkheid en verbondenheid is. In dit onderzoek kwam naar voren dat een grote groep bij SML vindt dat dit te veel ontbreekt.

Belangrijk is dus dat SML nadenkt over hoe zij invulling kunnen geven aan het gevoel van spelers dat zij serieus worden genomen, ongeacht het niveau van de speler. Goed is om na te denken over hoe je het ervaren verschil tussen selectie- en niet-selectieteams kunt verkleinen. Mogelijke manieren zijn niet-selectieteams voorzien van (goed) materiaal, aandacht op de website en bekwame trainers, zodat ook zij de kans krijgen om beter te leren voetballen en het gevoel krijgen dat zij ertoe doen.

Bied ondersteuning aan alle trainer-coaches

Wanneer een trainer over pedagogische vaardigheden beschikt, is de kans groter dat een kind meer plezier heeft in de sport en dat de sfeer in het team beter is. Als een trainer daarnaast ook enige didactische vaardigheden en voetbalkennis heeft, zullen kinderen beter leren voetballen.

Idealiter heeft een trainer dus pedagogische, didactische en inhoudelijke kennis/vaardigheden, maar dit is bij lang niet alle trainers in het voetbal het geval. Logisch, want de meeste trainers zijn vrijwilligers. Maar wanneer er geen bekwame trainer voor de groep staat, kan dit er bijvoorbeeld voor zorgen dat kinderen hun plezier of zelfvertrouwen verliezen, dat ze geen progressie maken of dat er een onveilige sfeer in het team ontstaat. Het is daarom belangrijk dat er bekwame trainers voor de groep staan.

SML kan hierbij helpen door trainers ondersteuning te bieden, bijvoorbeeld in de vorm van een cursus of workshop (bijv. vanuit de KNVB of NOC*NSF). Relevante thema's voor trainerscursussen zijn: omgaan met ongewenst gedrag van spelers

(zoals pesten/buitensluiten), communicatie (met spelers/ouders), het creëren van sociale veiligheid tijdens trainingen en wedstrijden en basiskennis over (leren) voetballen.

Ook als het niet lukt om een volledige training of cursus aan te bieden, is het belangrijk dat de sportvereniging de trainers in ieder geval een basis of introductie over de belangrijkste pedagogische richtlijnen geeft. Bijvoorbeeld door korte trainerscursussen of workshops aan te bieden, trainers onderling ervaringen te laten uitwisselen, digitale informatie aan te bieden of trainers persoonlijk te ondersteunen via bijvoorbeeld een begeleider van binnen of buiten de vereniging (zoals een clubkadercoach).

We raden aan om contact op te nemen met Sportbedrijf Arnhem en gebruik te maken van de diensten van hun verenigingsadviseur en sportpedagoog. Er is ook een gratis e-learning voor trainer-coaches te volgen via de website van NOC*NSF.

Zorg voor korte lijntjes met trainers en coaches

In het verlengde daarvan is het raadzaam te zorgen voor een betere communicatie met trainer-coaches. Uit een aantal opmerkingen in de vragenlijsten en de groeps gesprekken kwam duidelijk naar voren dat zij behoefte hebben aan een zichtbare contactpersoon bij wie ze terecht kunnen met vragen, en aan betere communicatie over hun taken en verantwoordelijkheden als trainer-coach, praktische zaken en ontwikkelingen en wijzigingen.

Inventariseer dus bij de trainers-coaches waar deze onduidelijkheid zit en beleg deze taak bij een verantwoordelijke.

Stel enkele personen binnen de club verantwoordelijk voor het sportklimaat

We raden aan om enkele personen binnen de club, bijvoorbeeld in een werkgroep, verantwoordelijk te stellen voor beleid over een pedagogisch en sociaal veilig sportklimaat. Deze personen zijn dan verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van een pedagogisch sportklimaat.

Zij houden zich bijvoorbeeld bezig met de ondersteuning van trainers op het gebied van pedagogisch handelen en het aanpakken van negatief gedrag van ouders langs de lijn. Zij kunnen de dialoog over een veilig, pedagogisch sportklimaat binnen de vereniging stimuleren. Dit hoeven zij niet alleen te doen: er kan voor worden gekozen om samenwerking te zoeken met externe ondersteuners, zoals een sportpedagoog, clubkadercoach of buurtsportcoach.

De vier basiseisen² kunnen helpen om een veilig pedagogisch sportklimaat te realiseren. Hierbij gaat het ten eerste om het verplichten van de aanschaf van een VOG voor vrijwilligers. Een VOG verkleint de kans op ongewenst gedrag binnen de vereniging. De VOG biedt geen garanties, maar de vereniging laat daarmee wel zien de veiligheid van leden en bezoekers serieus te nemen. Daarnaast is het belangrijk

² <https://nocnsf.nl/veilige-en-integere-sport/basiseisen-sociale-veiligheid>

dat er ten minste één vertrouwenscontactpersoon is binnen de vereniging bij wie ouders, sporters en vrijwilligers terecht kunnen bij (vermoedens van) grensoverschrijdend of ongewenst gedrag.

SML heeft twee vertrouwenscontactpersonen, maar die zijn niet bij iedereen bekend. Communiceer duidelijk wie deze personen zijn en hoe deze te bereiken zijn. Uit dit onderzoek blijkt dat er in het verleden niet goed is gehandeld wanneer ouders een melding deden. Belangrijk is dat er een duidelijk meldpunt is, dat er proactief wordt gecommuniceerd met de leden/ouders en dat er een transparante meldingsprocedure is.

Daarnaast is het goed dat verenigingen een gedragscode opstellen en beleid formuleren voor een pedagogisch klimaat. Dat beleid moet duidelijk maken waar het pedagogische klimaat aan moet voldoen en hoe de vereniging ervoor zorgt dat trainers voldoende pedagogisch bekwaam zijn. Bijvoorbeeld door te kijken naar hun pedagogische vaardigheden als trainer bij het aanstellen en door ze basisrichtlijnen en handvatten voor pedagogisch handelen te bieden.

Tips ter afsluiting

Tot slot willen we het bestuur nog vier algemene tips meegeven voor het creëren van een pedagogisch sportklimaat:

- Identificeer een aantal sleutelposities in de club en stel daarvoor de juiste mensen aan die het beleid van het bestuur steunen. Denk aan posities waarin nauw wordt samengewerkt met (beginnende) trainer-coaches, waarin leden of toeschouwers moeten worden aangesproken op ongewenst gedrag of waarin leden gezocht moeten worden voor vrijwilligerstaken. Deze personen maken de brug van het beleid naar de praktijk en moeten verbindende kwaliteiten hebben.
- Een bekend fenomeen is dat sportverenigingen leven in de waan van de dag. Zorg dat je het ingezette beleid en de genomen maatregelen evalueert en bijstelt. Juist in een organisatie waar over het algemeen een hoge doorstroom van vrijwilligers is, is het aan te bevelen om snel te leren van successen en tegenslagen in korte cycli.
- Ook is een sportvereniging een organisatie waar zich elk jaar weer een groep nieuwe vrijwilligers aandient; er zijn immers elk jaar nieuwe jeugdleden en ouders. Neem hen bij aanvang mee in het beleid van de club. Er zijn vele voorbeelden van verenigingen die een welkomstgesprek voeren met ieder nieuw jeugdlid en een ouder. Heet hen welkom, maar leg ook uit: 'Zo doen we het hier met elkaar'.
- Hou vol! Streven naar een pedagogischer sportklimaat is een kwestie van de lange adem. Maar het is het waard. We zien bij voetbalverenigingen die hierin stappen hebben gemaakt niet alleen dat de leden met meer plezier sporten, maar ook dat meer leden bereid zijn vrijwilligerstaken op zich te nemen en meer jeugd lid wil worden en blijven van een vereniging waar een prettige sfeer heerst.

Bronnen

Bronkhorst, A., De Greeff, M., Hofenk, H., Jacobs, F., Luderus, A., & Schipper-Van Veldhoven, N. (2021).

Kids First. Towards a pedagogical sport climate. Windesheim

Huiberts, I., Van Suijlekom, A., Reitsma, M., & Elling, A. (2022).

Pedagogisch sportklimaat in het voetbal. Mulier Instituut.

Schipper-Van Veldhoven, N. (2021).

Theorie. In A. Bronkhorst, M. De Greeff, H. Hofenk, F. Jacobs, A. Luderus, & N. Schipper-Van Veldhoven, *Kids First. Towards a pedagogical sport climate* (pp. 9-15). Windesheim.

Van Suijlekom, A., Huiberts, I., Reitsma, M., & Elling, A. (2022).

Pedagogisch sportklimaat in de gymnsport. Mulier Instituut.

Respons vragenlijsten

Tabel 3.1

Respons vragenlijst jeugdspelers per leeftijdscategorie

(n totaal=71)

	n (aantal respondenten)	Responspercentage
O13	9	15%
O14	12	24%
O15	18	43%
O16	6	11%
O17	8	16%
O19	18	21%

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

Tabel 3.2

Respons vragenlijst ouders: totaal en percentage per leeftijdscategorie

(n totaal=174)

	n (aantal kinderen)	Responspercentage
Mini's/Champions League	1	4%
O8	18	31%
O9	10	40%
O10	10	46%
O11	17	53%
O12	13	43%
O13	23	39%
O14	13	27%
O15	16	38%
O16	19	34%
O17	14	29%
O19	20	23%

Bron: Mulier Instituut, vragenlijst pedagogisch sportklimaat SML, mei 2023.

Agnes van Suijlekom
a.vansuijlekom@mulierinstituut.nl

Arnold Bronkhorst
a.bronkhorst@mulierinstituut.nl